

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ В. БРЮСОВА
BRUSOV STATE UNIVERSITY**

**ԲԱՆԲԵՐ
Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ВЕСТНИК ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ
В. БРЮСОВА
BULLETIN OF BRUSOV STATE UNIVERSITY**

ԼԵՉՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

ЛИНГВИСТИКА И ФИЛОЛОГИЯ

LINGUISTICS AND PHILOLOGY

1(60)

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
«ԼԻՆԳՎԱ» ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ**

ԵՐԵՎԱՆ - 2022

**ԵՐԿԱՐՔԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԵՐԿԼԵԶՎՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՊԵՍ ԱՐԱՔԱԿԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐԻՆ ԲՆՈՐՈՇ
ՀԱՆՐԱԼԵԶՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԻՐԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ**

ՀԱՍՄԻԿ Ա. ԵՐԻՑՅԱՆ

Համառոտագիր

Հոդվածում ներկայացված են երկբարբառության և երկլեզվության երևույթներն արաբական աշխարհում: Դիտարկվում են թեմայի վերաբերյալ տարբեր լեզվաբանների ձևակերպումները: Հոդվածում քննարկվում են երկլեզվության առանձնահատկությունները՝ որպես երկլեզվության իրավիճակ որոշ արաբական երկրներում:

Առանձին ենթաբաժնում վերլուծվել են արաբական երկրներում երկբարբառության առաջացման և խորացման պատճառները:

Անդրադարձ է կատարվել նաև երկլեզվության երևույթին արաբական առանձին երկրներում, մի կողմից նկարագրվել է իրավիճակը անգլերենի ազդեցության գոտում գտնվող երկրներում, իսկ մյուս կողմից էլ նկարագրվել է Հյուսիսային Աֆրիկայի մի շարք երկրների երկլեզու իրավիճակը՝ ֆրանսերենի համաժամանակյա կիրառմամբ:

Հիմնաբառեր՝ երկբարբառություն, երկլեզվություն, արաբերեն լեզու, արաբական աշխարհ, լեզվաբանություն, հանրալեզվաբանություն

Ներածություն

Ժամանակակից արաբական աշխարհի սոցիոլեզվաբանական պատկերը իրենից ներկայացնում է բարդ համակարգ՝ բաղկացած միևնույն լեզվի բազմաթիվ տարատեսակներից: Արաբական միջավայրում հանդիպող երեք երևույթներից՝ արաբականացումից, երկլեզվությունից և երկբարբառությունից առավել տարածվածը երկբարբառությունն է: Չարլզ Ֆերգուսոնի սահմանման համաձայն՝ երկբարբառությունը («դիգլոսիա», երկու լեզու) այն իրավիճակն է, երբ լեզվի առաջնային բարբառների կողքին կա բարձր ձև, որը օգտագործվում է գրականության մեջ (Белова, 1992, с. 31): «Դիգլոսիա» տերմինը առաջացել է հանրալեզվաբանության

տեսության մեջ՝ նկարագրելու համար լեզվական այն իրավիճակը, երբ միևնույն հասարակությունում օգտագործվում է մեկից ավելի լեզուներ (Sotiropoulos, 1977, p. 902): Մեկ այլ սահմանմամբ՝ միևնույն լեզվի երկու ձևերի համաժամանակյա գոյությունը նույն հասարակության մեջ կոչվում է երկբարբառություն (Դիգլոսիա): Լեզվի այդ երկու ձևերը հակադրվում են միմյանց, մեկը համարվում է «բարձր լեզու», մյուսը «ցածր լեզու»:

1. Երկբարբառությունը արաբական երկրներում

Երկբարբառությունը յուրաքանչյուր արաբական երկրում հանդիպող երևույթ է: Արաբերենի երկբարբառությունը ձևավորվում է գրական լեզվի և տվյալ երկրի բարբառի պայմաններում: Ընդ որում, գրական արաբերենն ընկալվում է որպես «բարձր լեզու», իսկ բարբառը՝ «ցածր լեզու» (Հակոբյան, 2007, էջ 20-21): Երկբարբառության պարագայում լեզվի այս կամ այն ձևի ընտրությունը կախված է ոչ թե նրանից, թե նրանցից որն ավելի հեշտությամբ կհանգեցնի հաղորդակցության նպատակին, այլ բխում է խոսակցության առարկայից և շփման իրավիճակից: Դա նշանակում է, որ լեզվի մի ձևը՝ տվյալ դեպքում գրական արաբերենը, օգտագործվում է լուրջ և կարևոր երևույթների նկարագրության համար, ինչպես նաև կիրառվում է պաշտոնական, հանդիսավոր արարողությունների պայմաններում, իսկ երկրորդ ձևը՝ խոսվածքը կամ բարբառը, երբեմն էլ ժարգոնը, օգտագործվում է առօրյա կյանքում՝ հասարակ շփման պայմաններում:

Ճիշտ է, սյսպիսի երկբարբառությունը բնորոշ է հասարակության բոլոր շերտերի համար գրեթե բոլոր երկրներում, սակայն Արաբական աշխարհում այն լուրջ խնդիր է առաջացնում, քանի որ այդ «բարձր» և «ցածր» ձևերի միջև տարբերությունը զգալի է, երբեմն արաբերենին չտիրապետողին թվում է, թե դրանք միանգամայն տարբեր լեզուներ են (Հակոբյան, 2007, էջ 23): Արաբական մի երկրից մյուսը երկբարբառությունը կարող է փոխվել երկլեզվության, մի երկրում կարող է գրական լեզուն ավելի լայն կիրառություն ունենալ, իսկ մեկ այլ երկրում այն կարող է սահմանափակվել կրոնական և պաշտոնական ոլորտներում միայն:

Արաբական աշխարհի երկբարբառության բարդությունը նաև նրանում է, որ պատկերը միևնույնը չէ բոլոր պետությունների համար, չկա մեկ ընդհանուր բարբառ, կա միայն մեկ ընդհանուր գրական լեզու: Այս

տարածաշրջանում կարելի է հանդիպել երկբարբառության հետևյալ տեսակներին՝ գրական լեզու-Սիրիայի բարբառ, գրական լեզու-Եգիպտոսի բարբառ, գրական լեզու-Մարոկկոյի բարբառ և այսպես յուրաքանչյուր երկրի համար: Հենց բարբառի այս տարբերակումներն էլ լուրջ խնդիր են առաջացնում տարբեր երկրների արաբների շփման համար:

Ժամանակակից արաբական աշխարհում լեզվական իրադրությունը բնորոշվում է նաև բարդ շարժմամբ: Տնտեսական և քաղաքական ինտեգրման արդյունքում յուրաքանչյուր արաբական երկրում ձևավորվում է տեղական խոսվածք (կոյնե), որը ծառայում է տարբեր բարբառակիրների հաղորդակցության համար: Միասնական քաղաքական և տնտեսական ոլորտներում համագործակցող արաբական երկրներում ձևավորվում են ավելի ընդհանուր խոսվածքներ, շրջանառության մեջ է դրվում տարածքային ընդհանուր խոսակցական լեզու:

Սակայն, հարկ է նշել, որ երկբարբառությունն արաբերենի դեպքում նոր ձևավորված երևույթ չէ, այն բնորոշ է եղել արաբերենի զարգացման բոլոր փուլերին: Ժամանակակից փուլում արաբերենը ներկայանում է միևնույն ժամանակ գոյություն ունեցող լեզվի երկու մակարդակներով:

- Մի զարգացած լեզու, որն օգտագործում է հասարակության գրագետ հատվածը, այն է գրական կամ դասական արաբերենը, որը հայտնի է ֆուսհա (fuṣḥā) անվանումով, այն ընդհանուր է բոլոր արաբների և արաբական երկրների համար և հանդիսանում է այդ երկրների պետական-պաշտոնական լեզուն: Սակայն նրա կիրառության ոլորտները սահմանափակ են: Այն երկբարբառության «բարձր» ձևն է:

- Մի լեզու, որն օգտագործվում է առօրյա կյանքում, այն է տեղական խոսվածքը կամ բարբառը: Այս լեզուն տարբերակվում է ըստ մարդկանց խմբերի, տարածքների, դրանց միջև կարող են նկատվել հստակ տարբերություններ: Ժամանակակից փուլում այդ խոսվածքները տարբերվում են ըստ երկրների, ընդ որում յուրաքանչյուր երկրում ևս կան բարբառների տարբերակումներ (Mansour, 2009, p. 65): Սա էլ լեզվի «ցածր» ձևն է:

2. Արաբական երկրներում երկբարբառության հիմնական պատճառները

Բնականաբար գրական լեզվի և բարբառի միջև այսքան մեծ տարբերությունները միայն լեզվի զարգացման արդյունքում չեն ի հայտ եկել: Արաբական աշխարհում գրական լեզվի և բարբառների միջև տարբերությունները և վառ արտահայտված երկբարբառությունը մեծամասամբ պայմանավորված են (محمود كاید إبراهيم, 2004, p. 16).

- Արաբական թերակղզում արաբական ցեղերի տարբեր խոսվածքների առկայությամբ, որոնք գոյություն են ունեցել մինչև գրական լեզվի ձևավորվելը:

- Իսլամական արշավանքների արդյունքում նոր տարածքների և ժողովուրդների արաբականացմամբ, քանի որ յուրաքանչյուր ժողովուրդ արաբականացվելու հետ մեկտեղ պահպանում էր նաև իր լեզուն, որը ժամանակի ընթացքում անպայմանորեն իր բառապաշարային ազդեցությունն էր թողնելու արաբերենի բարբառների վրա:

- Օտար լեզուների ազդեցությամբ: Արաբական մի շարք բարբառներ բառապաշարային ազդեցություն են կրել Օսմանյան տիրապետության շրջանում թուրքերենից, իսկ առաջին աշխարհամարտից հետո մինչև երկրորդ աշխարհամարտ ընկած շրջանում ֆրանսերենից կամ անգլերենից՝ կախված թե սովյալ երկիրը Ֆրանսիայի, թե Մեծ Բրիտանիայի մանդատի ներքո էր:

- Արաբական երկրների զարգացման տարբեր մակարդակներով: Քանի որ արաբական երկրները միասնական չեն, ուստի և չի կարող արհեստականորեն ստեղծվել բոլորի համար ընդհանուր միասնական խոսակցական լեզու:

- Աշխարհագրական դիրքով, տարածքի լայնածավալ լինելով: Դժվար է այդ հսկայական տարածքում ունենալ մեկ ազգ, մեկ մշակույթ և մեկ լեզու: Ինչքան էլ առաջին հայացքից թվում է, թե հենց Արաբական աշխարհն այդպիսինն է, բավական է ուսումնասիրել տարածաշրջանը համոզվելու համար, որ այդ միասնականությունը արհեստական բնույթ է կրում և գործում է անունով միայն:

- Կրոնական գործոնով, գրական լեզվի անփոփոխությամբ: Ղուրանի պատճառով գրական արաբերենը չի ենթարկվում փոփոխությունների, ինչն էլ դժվարություններ է ստեղծում ժամանակակից աշխարհում արաբերենի զարգացման համար: Դրա հետևանքով էլ

զարգանում են բարբառները, ինչն էլ ավելի է խորացնում գրական լեզվի և բարբառի միջև տարբերությունները:

- Գրական լեզվի բառաֆոնդի արխաիկ կազմի պահպանմամբ և նրանում նորաստեղծ բառերի ներգրավման ցածր տոկոսով: Իսկ քանի որ բարբառը զարգանում է ժամանակին զուգընթաց և հեշտությամբ փոփոխությունների է ենթարկվում, այդ պատճառով էլ մեծանում է նրա դերը հասարակության մեջ:

Երկբարբառության և երկլեզվության համագոյությունը խոսքային նույն հանրույթում իրականում զգալիորեն հեշտացնում է օտար լեզվի ներթափանցումը որևէ երկրի լեզվական կյանքի զանազան ոլորտների մեջ: Այդ ազդեցությունը կարող է առավել բացահայտ երևալ բառապաշարի մակարդակում՝ լեզուների առնչակցային հարաբերություններում փոխառությունների զգալի ծավալի առաջացման հետ կապված, սակայն կարող է արտահայտված լինել նաև կառուցվածքային մակարդակում՝ չնայած առնչակցող լեզուների միջև զգալի տիպաբանական հեռավորության առկայության (Poplack, 1988, p. 215):

Այս համատեքստում ուշադրության է արժանի նաև լեզվական կողմի հերթագայությունը: Դա վերաբերում է այն դեպքերին, երբ զուգահեռ գործառող լեզուները գործածվում են իրադրական տարբեր շրջանակներում, ինչը հստակորեն տարբերակվում է խոսողների կողմից՝ ձևավորելով այսպես կոչված «լայն երկբարբառությունը» (Thomason, 2001):

Միաժամանակ կան դեպքեր, երբ հասարակության մեջ գործում է երկու բարձր լեզվական տարբերակ մեկ ցածր տարբերակի հետ մեկտեղ: Ժամանակակից լեզվաբանության մեջ լեզվական փոփոխությունների տարածմանընթացքը, որպես կանոն, դիտարկվում է երկու չափումներով՝ արտալեզվական(սոցիոլեզվաբանական), որն իր մեջ ներառում է անհատական, սոցիոլոգիական,աշխարհագրական, ազգագրական գործոնները, և բուն լեզվաբանական (բարբառագիտական), որն իր մեջ ներառում է այս կամ այն բարբառներիկառուցվածքային առանձնահատկությունները: Այլ կերպ ասած, լեզվական փոփոխությունների ուսումնասիրության ընթացքում կարևոր է հաշվի

առնել ինչպես դրանց առնչակցային (կոնտակտային), այնպես էլ կառուցվածքային պատճառաբանվածությունը:

Լեզվական իրավիճակի գնահատման ժամանակ անհրաժեշտ է հաշվի առնել նաև օտար լեզուների գործառույթյան հանգամանքը, որոնց տարածվածության աստիճանը պայմանավորված է երկրի վերապրած պատմական ժամանակաշրջանից, այն աշխարհագրական և սոցիոմշակութային տարածաշրջանից, որում գտնվում է երկիրը, նախկին մետրոպոլիայի հետ ունեցած հարաբերությունների բնույթից, համաշխարհային հարաբերությունների համակարգում նրա ընդգրկվածությունից: Օտար լեզուների տարածումը կապված է նաև հասարակության սոցիալ-դասակարգային կառուցվածքի հետ (Шагаль, 1987):

Այնուամենայնիվ, արաբների մեծամասնության գիտակցության մեջ գոյություն ունի մեկ արաբերեն լեզու, որն էլ անվանվում է al-‘arabiya: Հենց այդ անորոշ և վերացարկված հասկացության սահմաններում, որն ընդգրկում է լեզվական տարբերակների մի ամբողջ բազմություն, կարելի է գտնել երկբարբառության սահմանումը արաբերենի համար:

3. Երկբարբառության դասական սահմանումները

Ուսումնասիրվող խնդրի տեսանկյունից երկբարբառության դասական բնորոշումը պատկանում է Չ.Ֆերգյուսոնին: Լեզվաբանները, սոցիոլեզվաբանները և լեզվաբանական խնդիրների այս կամ այն կերպ առնչվող այլ հետազոտողներ գործածել են այդ տերմինը բարդ և փոփոխվող բազմալեզու իրադրություններ նկարագրելու համար: Հետագայում երկբարբառության հասկացությունն ընդլայնվեց և սկսեց կիրառելի լինել երկլեզու այնպիսի համայնքների սոցիոլեզվաբանական իրավիճակի նկարագրման համար, որտեղ առկա է լեզուների աստիճանակարգված փոխհարաբերություն (Fishman, 1972, p. 5) Արաբերենի նկատմամբ երկբարբառության սահմանման այդպիսի լայն ընկալումը ցանկալի չէ, քանի որ պարզեցնում է իրականում շատ ավելի բարդ լեզվական իրադրությունը՝ ըստ էության միավորելով երկբարբառության և երկլեզվության հասկացությունները (Հակոբյան, 2007, էջ 20): Երկբարբառությունն իրենից ներկայացնում է խոսքային համայնքների հատուկ, նպատակային հարմարեցում շրջակա տարբեր սոցիոմշակութային միջավայրերի նկատմամբ:

Լեզվաբանական տարատեսակությունը խստորեն պայմանավորված է տվյալ հանրություն առաջացած լեզվաբանական տարածությամբ, որը բխում է ժամանակային, տարածական և սոցիալական այն բաժանումներից, որոնք գոյություն ունեն տվյալ հանրություն առաջացող լեզուները (բարբառները) կրող խոսողների միջև: Փոխադարձ հասկանալի լինելու հնարաապրանվորության կորուստը հանգեցնում է երկբարբառության ամրապնդմանը: Երկբարբառային բազմության հասկացությունը սահմանում է, որ տարբեր գործառական իրադրության մեջ լեզվի երկու առանձին, բայց լեզվաբանորեն, սոցիալապես և մշակութային առումով փոխկապակցված ձևերը իրարից անջատող տարածությունը փոփոխվում է այդ երկու բազմությունները բաժանող լեզվաբանական հեռավորության համաձայն (Mansour, 2009): Երկբարբառային իրավիճակի աստիճանը կարող է չափվել հակադրվող այդ երկու բազմությունների միջև գոյություն ունեցող փոխընկալելիության աստիճանով: Երբ լեզվաբանական տարածությունը նշանակալի է և հանգեցնում է փոխընկալելիության ցածր կամ անգամ զրոյական աստիճանի, կարելի է արձանագրել լեզվաբանորեն տարասեռ իրավիճակ: Արաբերենի երկբարբառությունը նկարագրված տեսանկյունից կարելի է դասել միջին աստիճանի, քանի որ լեզվական բազմության բոլոր բաղադրիչները, անկախ դրանք բաժանող լեզվաբանական տարածության բնույթի կամ աստիճանի, փոխադարձ հասկանալի են: Երկբարբառության՝ 2. Ֆերգյուսոնի սահմանումը նկարագրում է հետևյալ տարրերն ընդգրկող իրավիճակ.

- լեզվի գրավոր և բանավոր տարատեսակների միջև տարբերություն,
- լեզվի սոցիալ-գործառական տարբերացում՝ ըստ բարձր գործառական շերտի և ցածր գործառական շերտերի առկայության,
- գերիշխող հարուստ գրական (գրավոր) ավանդույթ, որը մարմնավորում է հասարակության որոշ արմատական արժեքները,
- լեզվաբանական այն փոխկապակցվածությունը, որը գոյություն ունի մրցակցող երկու լեզվական տարբերակների միջև (Ferguson, 1959, p. 325):

Միևնույն ժամանակ պետք է նկատել, որ այսօրվա իրականության մեջ դասական արաբերենը չի կարող հանդես գալ որպես որևէ մեկի

մայրենի լեզվի գրավոր (գրական) տարբերակ: Այն ուսումնասիրվում է պաշտոնական կրթության շրջանակներում, ըստ էության, որպես առանձին, ինչ-որ առումով նոր մի լեզու, որին տիրապետելը բերում է որոշակի սոցիալական առավելություններ: Դա իր հերթին հանգեցնում է նրան, որ լեզվաբանական բնույթի խնդիրները դառնում են սոցիալական անհավասարության էական պատճառներից մեկը:

Պարկինսոնը իր հետազոտության մեջ համոզմունք է հայտնում, որ *fus̃a*-ն իրենից ներկայացնում է կոնկրետ հոգեբանական իրողություն՝ հանդես գալով «կրթված եգիպտացիների հասարակական կյանքի կարևոր մի հատված»: Նա հավելում է, որ «*fuβÈa*-ն իհարկե լեզու կրողներ չի կարող ունենալ, սակայն ունի լեզու գործածողներ՝ մարդիկ, ովքեր ամեն օր առանց դժվարությունների կարդում են *fuβÈa* -ով, լսում և հասկանում այն, իսկ ժամանակ առ ժամանակ օգտագործում այն գրելու կամ խոսելու համար» (Parkinson, 1991, p.31):

Երկբարբառային այս իրադրության վրա փոփոխվող ինտենսիվությամբ վերադրվում է երկլեզվության իրավիճակը: Այս ամենի արդյունքում արաբական լեզվական ամբողջությունը հայտնվում է օտար լեզվի հետ դինամիկ հակամարտության պայմաններում՝ ֆրանսերենի հետ Մադրիբում և անգլերենի հետ Մաշրիկում:

Առանձնակի կարևորություն ունի «պաշտոնական» արաբերենի սահմանումը: Արաբական երկրների գրեթե բոլոր սահմանադրությունները հայտարարում են, երկրի «պաշտոնական լեզուն արաբերենն է»: Իրականությունն այնուամենայնիվ ցույց է տալիս, որ այդ հասկացությունը գործառական առումով նույնքան բազմազան է, որքան և արաբական երկրները, և որոշ վերապահումներով կարելի և ասել, որ լեզվաբանական ռեսուրսների և չափորոշիչների առումով այնքան պաշտոնական արաբերեն լեզուներ կան, որքան կան արաբական երկրներ:

Խոսակցական տարբերակներից յուրաքանչյուրը կարելի է պայմանականորեն բաժանել հինգ հանրալեզվաբանական շերտերի՝ ավանդույթի դասական լեզու, արդի գրական լեզու, մտավորականների խոսակցական լեզու, ուսյալների խոսակցական լեզու և անգրագետների խոսակցական լեզու (Freeman, 1996):

Դասական արաբերենի բարձր գաղափարախոսական և մշակութային կարգավիճակի պատճառով երկբարբառային այս իրավիճակը դեռ կպահպանվի անորոշ ժամանակ, և խոսակցական տարբերակները հազիվ թե կառանձնանան որպես ինքնուրույն լեզուներ սեփական գրականությամբ: Այդպիսի անջատման միակ մինչև օրս արձանագրված դեպքը մայթերենն է, սակայն հասկանալի է, որ դա տեղի է ունեցել այն պատճառով, որ Մայթայի բնակչությունը դավանում է քրիստոնեություն, ուստի դասական արաբերենը նրանց համար սուրբ լեզվի կարգավիճակ չի ունեցել (Հակոբյան, 2007, էջ 37):

Վերը հիշատակված մեկ այլ երևույթ, որը տարբեր նկարագրություններում անվանվում է միջանկյալ արաբերեն, կամ մտավորականների խոսակցական արաբերեն և այլն, իրենից ներկայացնում է խոսակցական լեզվի նորմավորված մի տարբերակ կամ գրական արաբերենի «խոսակցականացված» տարբերակ:

Այսպիսով, Արաբական աշխարհը, ինչպես տեսանք, առանձնանում է իր հանրալեզվաբանական բարդ իրադրությամբ, մի արաբական երկրից մյուսը նկատվում են երկբարբառության, երբեմն էլ երկլեզվության երևույթները: Աստիճանաբար ավելի է խորանում տարբերությունը գրական արաբերենի և բարբառների միջև, ինչը մեծապես պայմանավորված է լեզվի խոսակցական մակարդակի զարգացմամբ մի կողմից, իսկ մյուս կողմից էլ գրական լեզվի քարացած մնալով:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

REFERENCES

1. Հակոբյան Մ., Սոցիոլեզվաբանական իրադրությունը Թունիսում. Երկբարբառության և երկլեզվության դրսևորման առանձնահատկությունները, (2007), 19-37: Hakobyan M. Y., Sociolezbabanakan iradrowt'yowny' T'ownisowm. Erkbarbar'owt'yan & erklezvowt'yan drs&orman ar'and'nahatkowt'yownnery', (2007), 19-37
2. Белова А. Г., Арабская историческая диалектология и опыт реконструкции химьяритского языка, (1992), 31-35: Belova A. G., Arabskaja istoricheskaja dialektologija i opyt rekonstrukcii him'jaritskogo jazyka, (1992), 31-35

Упоминалось также явление билингвизма в некоторых арабских странах, с одной стороны, описывалась ситуация в странах англоязычного влияния, а с другой - двуязычная ситуация в ряде стран Северной Африки с одновременным использованием французского языка.

HASMIK A. YERITSYAN - DIGLOSSIA AND BILINGUALISM AS A SOCIO-LINGUISTIC SITUATION IN ARABIC COUNTRIES

Keywords: *Bilingualism, diglossia, Arabic language, Arab world, linguistics, multilingualism*

The article presents the phenomena of diglossia and bilingualism in the Arab world. The formulations of different linguists about chronology are considered.

The article examines the features of bilingualism as a sociolinguistic situation in some Arab countries.

The reasons for the emergence and deepening of diglossia in the Arab countries were analyzed in a separate subsection.

Reference was also made to the phenomenon of bilingualism in some Arab countries, on the one hand, the situation in the countries under the influence of English was described, and on the other hand, the bilingual situation in a number of North African countries with simultaneous use of French.

Ներկայացվել է՝ 03.03.2022

Գրախոսվել է՝ 25.04.2022